

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 251

כ"ג אדר ב'
תשפ"ב

פרשת שמיני - שבת פרה

דרך חיים

שנה) הוא עיקר המכוון של קריאת ההפטרה הזו, שבגינו קוראים את כל לשון ההפטרה כולה. ועוד שאם נתבונן בפסוק הסמוך לפסוק זה נגלה רמז על סדר הפרשיות. שכן לשון הכתוב הוא: "זרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם" - שהוא כנגד פרשת פרה. ומיד לאחר מכן אומר הנביא - "ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר" - שהוא כנגד פרשת החודש. והוסיף עוד הבאר משה כי כשם שפרשת פרה קודמת לפרשת החודש, כך זריקת המים המטהרים קודמת לנתינת לב חדש ורוח חדשה.

כך גם מבאר המהר"ל מפראג (אור חדש ג ט): "ועל ידי שהוא יתברך מסלק גם כן רוח הטומאה אשר הוא חוצץ בין ישראל ובין אביהם שבשמים מצד הנפש וכאשר אלו שניהם מסולקים מן העולם אז יתן ה' יתברך אל ישראל לב חדש ורוח חדש, וכדכתיב בקרא "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתי אתכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם", וכתיב אחריו "ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן

המשך בעמוד הבא

שנו חכמי הירושלמי (מגילה ג ה): "רבי בא בשם רבי חייה בר אשי אין מפסיקין בין פורים לפרה. רבי לוי בשם ר"ח בר חנינה אין מפסיקין בין פרה להחודש". הדבר מורה בעליל שפרשת פרה אותה נקרא בשבת זו היא המשך לקדושת ימי הפורים, ובו זמנית גם משמשת כהכנה לקריאת פרשת החודש - שנקרא בשבת הבאה עלינו לטובה.

הנקודה השורשית של פרשת פרה מתבארת היטב על פי דברי הגמרא (מגילה ל): "תנו רבנן: ראש חודש אדר שחל להיות בשבת - קורין כי תשא ומפטירין ביהודיע... בשניה - "זכור" ומפטירין "פקדתי"... בשלישית - פרה אדומה, ומפטירין "וזרקתי עליכם"... ברביעית "החדש הזה" ומפטירין "כה אמר ה' אלהים בראשון באחד לחדש". מסביר הרבי מאוזרוב (באר משה פ' חקת) כי יש לתת את הדעת לכך שבכל ההפטרות שנו חכמים את הפסוק הראשון, ואילו לגבי הפטרת פרה ציינו לפסוק מתוך המשך ההפטרה ולא מתחילתה, שכן התחלת פרשת פרה היא במילים "בן אדם בית ישראל יושבים על אדמתם" (יחזקאל לו יז). ממוצא דבר אנו למדים כי הפסוק שצוין "וזרקתי עליכם מים טהורים" (שם)

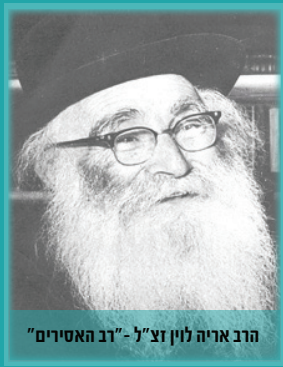
הגליון מוקדש לעילוי נשמת

שרה בת יעקב ז"ל

מו"ר הרה"ג שמריהו יוסף חיים

בן הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצוק"ל

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

טהרה מביאה לידי קדושה, קדושה מביאה לידי ענוה. ביאר ר' חיים פרידלנדר (שפתי חיים, מידות ועבודת ה'): "אכן אדם הבא לעבוד בצורה שיטתית של סדר סולם העליה של רפב" מעלה אחר מעלה, העבודה על מידת הענוה היא בין המעלות האחרונות, ורק אז ישכיל להבין את החסרונות שבגאווה ואת מעלותיה של הענוה. אבל אנחנו שלא מסוגלים לעבוד בצורה שיטתית - עלינו לעבוד על כל מידה כמה שאפשר בידינו, גם אם היא רחוקה מהבנת השכל". הוה אומר שבכדי להגיע למידת הענוה, שהיא שורש פרשת פרה, יש לעבוד קודם לכן על הזהירות, הזריזות, הנקיות, הפרישות, הטהרה והקדושה. אבל למעשה יש כבר בתחילת הדרך לעבוד על מידת הענוה.

מביא ר' ירוחם ממיר משל לסעודה מלכים בה יש כמה וכמה מנות. וסדר האכילה כסדר המנות, אין מגישים או אוכלים את הקינוח טרם המנה העיקרית. אבל אם ייכנס אדם עני באמצע הסעודה לא יגישו לפניו את המנות כסדרן, אלא יביאו לפניו את המנה שבה נמצאים כל שאר הסעודים כעת. עני זה מסתמא יסתפק במנה זה ולא יבוא בטענה שלא שייך לתת לו את המנה האחרונה טרם העיקרית או את העיקרית טרם המנה הראשונה. כך גם אנחנו שעניים ברוחניות, עלינו לחטוף כל מה שביכולתנו. גם אם לא סיגלנו לעצמנו את מידות הנפש וההשגה באופן שנוכל להבין בצורה השלמה והראויה ביותר את מידת הענוה, סוף סוף עלינו לקנות מידה יקרה זו עד כמה שנוכל במצבנו הנוכחי הדל.

המשך בעמוד הבא

בקרבתכם". ומפני כך אחר כך הוא פרשת החודש להביא קרבנות מן תרומה חדשה וזהו הקרוב והחבור אל הש"י מחדש". וכן מרומז בתהלים (נא יב) "לב טהור ברא לי אלהים", שכנגד הטהרה שבפרשת פרה, אז לאחר מכן "ורוח נכון חדש בקרבי" שבפרשת החודש (כפי שמבואר בהרחבה בדברי הישמח ישראל פ' פרה).

ר' אלעזר הקליר ביוצרות לפרשת פרה כותב: "בְּעֶץ אֶרֶז, לְעֵנּוּפִים כְּאֶרֶז. בְּאֶזּוֹב, לְנִדְכָּאִים כְּאֶזּוֹב. בְּשִׁנִּי, לְשִׁפְתוֹתֶיהָ כְּשִׁנִּי. בְּתוֹלַעַת, לְאֵל תִּירָאִי תוֹלַעַת. לְבַל יִתְגָּאָה מִתְגָּאָה כְּאֶרֶז, שְׁאֵם לֹא יִמָּךְ כְּאֶזּוֹב וַיִּחַשֵּׁב כְּתוֹלַעַת - לֹא יִטְהַר בְּאֶזּוֹב וּבְשִׁנִּי תוֹלַעַת. וְאֵם לֹא יִשְׁפּוֹךְ לֵב כְּמִים - לֹא יִטְהַר בְּזִרְקַת מִים. וְמֵה יִתְגָּאָה חֲצִיר יִבֶּשׁ נֹכַח אֵשׁ אוֹכְלָהּ אֵשׁ. וְמֵה יַעֲזֹז צִיץ גָּאָה נֹכַח אֵל גָּאָה גָּאָה". אנו רואים את הקשר העמוק שבין הביטול והטהרה, שריפת הפרה וביטולה וטהרת הטומאה. אותו הביטול תלוי בענוה מיוחדת ובשל כך ההזאה נעשית דווקא על ידי אזוב ותולעת. והדבר כבר נרמז בדברי ענוותנותו הגדולה של אברהם: "דריש רבא: בשכר שאמר אברהם אבינו "ואנכי עפר ואפר", זכו בניו לב' מצות: אפר פרה, ועפר סוטה" (סוטה יז.). מכאן אנו למדים ששורש הטהרה לה זוכים באפר פרה הוא בהרגשת ענוה גדולה של "ואנכי עפר ואפר".

בסדר עבודת הקודש לימדנו ר' פנחס בן יאיר (עבודה זרה כ:): "תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי טהרה,

הרב אריה לוין זצ"ל - "דב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

(הרמב"ם) לא חיברו ולא הזכירו בחשבון הלאוין. וכשהגעתי להשלים עד כאן הלאוין אקראן בחלום במראית הלילה 'הנה שכחת את העיקר' - "השמר לך פן תשכח את ה'". והתבוננתי עליו בבקר והנה יסוד גדול הוא ביראת השם והואלתי לחברו בעזרת יהיב חכמתא לחכימין". הוה אומר שכיוון שלא זה הוא יסוד גדול ביארת ה', "העיקר", זכה הסמ"ג והדריכוהו מן השמים לכתבו. מכאן אנו למדים עד כמה גדול כח מידה יסודית זו.

זהו שאמר הרמב"ן (באגרתו המפורסמת): "ועתה בני, דע וראה כי המתגאה בליבו על הבריות מורד הוא במלכות שמים. כי מתפאר הוא בלבוש מלכות שמיים, שנאמר "ה' מלך גאות לבש וגו'". ובמה יתגאה לב האדם? אם בעושר - "ה' מוריש ומעשיר". ואם בכבוד - הלא לאלוקים הוא, שנאמר "והעושר והכבוד מלפניך". ואיך מתפאר בכבוד קונו? ואם מתפאר בחכמה - "מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח". נמצא הכל שווה לפני המקום כי באפו משפיל גאים וברצונו מגביה שפלים, לכן השפיל עצמך וינשאך המקום". וכן כתב הרמח"ל (מסילת ישרים כב): "הנה החכמה היא המביאה יותר את האדם לידי התנשאות וגאווה, לפי שכבר היא מעלה שבאדם עצמו בחלק הנכבד שלו, דהיינו השכל, והנה אין לך חכם שלא יטעה, ושלא יצטרך ללמוד מדברי חבריו, ופעמים רבות אפילו מדברי תלמידיו, אם כן איפוא איך יתנשא בחכמתו".

המשך בעמוד הבא

התורה מצוה אותנו "השמר לך פן תשכח את ה' אלהיך לבלתי שמר מצותיו ומשפטיו וחקתיו אשר אנכי מצוך היום... ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים... ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה. וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל למען הקים את בריתו אשר נשבע לאבותיך כיום הזה" (דברים ח יא-יח). בא הכתוב לומר שהזכירה שה' הוא הנותן מעוררת בינתו של אדם כי אין לו כלום משל עצמו. שכחת ה' היא הסיבה לרמות רוחא יתירה דאית ביה, לאותו דמיון השווא שכוחו ועוצם ידו הם שעשו לו את החיל הזה. כלומר הזהירנו הכתוב מפני הסיבה המביאה לגאווה - שכחת ה'. ובביטול הסיבה "השמר לך פן תשכח" יתבטל המסובב ממנה ויניצל ממידת הגאווה המגונה ויזכה לענוות אמת. וכן כותב הסמ"ג (לאוין סד): "השמר לך פן תשכח את ה' אלהיך, אזהרה שלא יתגאו בני ישראל כשהקדוש ברוך הוא משפיע להם טובה ויאמרו שבריוח שלהם ובעוצם ידם ועמלם עשו והרויחו כל זה, ולא יחזיקו טובה להקדוש ברוך הוא מחמת גאונם... ומכאן אזהרה שלא יתגאה האדם במה שחננו הבורא הן בממון, הן ביופי, הן בחכמה. אלא יש לו להיות עניו מאד ושפל ברוך לפני ה' אלהים ואנשים ולהודות לבוראו שחננו זה המעלה". לאו זה לא היה בדעתו של הסמ"ג להכניסו בכלל שס"ה לא תעשה שבתורה, אך כפי שכתב בעצמו בחתימת לאו זה: "תוכחת הענוה דרשתי לרבים כך אבל לחברה על לאו זה ולמנות זה בלאו לא היה דעתי. גם רבינו משה

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

"וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק" (תהלים עה יא).

מתוך אותה ענוה גדולה המכריתה את זרעו של עמלק זוכים ל"זרקתי עליכם מים טהורים" - שתכונת המים כתכונת הענוה, ש"מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך" (תענית ז). ואזי זוכים לפרשת החודש, לחידוש קרבה אל בורא עולם.

שבת שלום!

זו גם כוונת הבקשה בסוף תפילת עמידה (על פי הגמרא ברכות יז): "נפשי כעפר לכל תהיה". מבאר ה'עץ יוסף': "שלא תזוח דעתי עליי כעפר הזה שהכל דשים בו, והיסוד לזה שאינו מרגיש אלא כעפר דומם שאין לו כח מעצמו, ואינו אלא מגדל ומוציא מה שמכניסים בו". העפר אין לו משלו דבר, והוא כולו מורכב מג' היסודות האחרים - אש רוח מים. זהו "נפשי כעפר לכל תהיה" - שלא יהיה לי משלי כלום, רק אור השכינה החופף על פנינו תמיד (אוהב ישראל פ' ויצא).

זה היסוד הגדול של פרשת פרה שבאה אחרי מחיית עמלק שבפרשת זכור. לאחר שמוחקים את עמלק - בגימטריא ר"ם, ובכך מבטלים את הגאווה שהיא עיקר טומאתו. כפי שאומר הפייטן ביוצר לשבת זכור: "ואתה ה' לעולם תשב, והוא נגדך במטה יושב, תפוש מדבר וכל הישוב - אני ואפסי עוד בלב מתחשב". עמלק רואה את כל המציאות, את כל מקומות הישוב, כ"אני ואפסי עוד" - הכל חסר ערך ובטל לעומת מעלתו וערכו שלו. בשל כך דווקא יהושע, שמידתו "נער לא ימיש מתוך האהל" - שבגודל ענוותנותו בגיל חמישים ושש שירת לפני משה כנער (אבן עזרא לג יא) וראה את עצמו כנער צעיר חסר דעת (עבודת ישראל אבות א א), הוא שיוצא למלחמה בעמלק. כך גם המלך המשיח המצווה להכרית את זרע עמלק יגיע כ"עני ורכב על חמור ועל עיר בן אתנות" (זכריה ט ט) - "עני - ענותן. ורכב על חמור - מדת ענוה היא" (רש"י שם). ובהכרתת הרם

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

היה ר' אריה דוחה את התשבחות שהיו מרעיפים עליו, ולא לה שכינוהו 'רבנו' היה אומר: "אינני רב, הלכתי אתכם כחבר משותף".

וכה מספר ד"ר ישראל אלדד, מראשי ארגון מחתרת הלח"י: שבעה עלבונות ושבעים ושבע כלימות היה סופג עד שהיה מקבל רשיון לבקר במחנה העצורים. אכן, נכון, הוא היה רבם הקבוע של אסירי ירושלים. אכן, נכון, לא ידעה נפשו שבעה. 'אימפריאליסט' של ממש. והשטחים אשר אווה לכבוש היו שטחי הסבל של צעירי ישראל. כל סבל בכלל, וסבלם בכלל במיוחד, ועל כולם: סבלם על חרות ישראל.

מי שלא היה רואה כיצד מקבל המחנה את ר' אריה אינו יודע מה כוחה של אמונה ואהבה. וגם זאת אינו יודע: אין ישראל כופר מוחלט. כל ישראל יש לו באמת חלק לעולם הבא, מפני שכל ישראל יש בו תמיד פינה אחת חבויה עמוק בנפש שעדיין שכינה שרויה בה, שעדיין אמונה בה, אלא שקליפות מכסות עליה. ואימתי היא נגלית? כשצדיק בא ומעלה אותה.

אותו בחור שהיה מסתובב בשחצנות או באדישות סביב בית-הכנסת בשעת תפילת שבת, ומעשן את הסיגריה שלו, אותו בחור ממש היה פתאום מתרוצץ מצריף לצריף ומחפש כיפה לראשו ונדחף לגשת לרבי ולתת לו 'שלום' ולהציץ בפניו הטובות, בעיניו הטובות.

ואם היה זה בחור בעל 'הכרה אפיקורסית' היה מתבייש במקצת ומצדיק את התרגשותו ואומר: "לא את האדם הדתי אני מכבד בר' אריה, כי אם את האדם", ולא ידע כמובן הלב מה שממלמל הפה. מה שייכת הבחנה שכזו כלפי ר' אריה!?

(איש צדיק היה עמ' 149-150)

הרב אריה לוינ'ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

בשבת זו לאחר עליית שבעה קרואים בפרשת שמיני מוסיפים וקוראים במפטיר את הפרשה השלישית מארבע פרשיות - פרשת "פרה". הסיבה לקריאתה היא משום סמיכותה של השבת לראש חודש ניסן, החודש בו הקריבו בני ישראל את קרבן הפסח במדבר. לשם כך היו צריכים בני ישראל להיות טהורים מכל טומאה על ידי הזיית אפר פרה אדומה, ככתוב בפרשה זו. זוהי גם תפילתנו היום שנזכה ל"וזרקתי עליכם מים טהורים" בקרוב בימינו, ונזכה לעלות ולהיראות ולהקריב את קרבן הפסח בזמנו וכהלכתו.

ישנה מחלוקת האם קריאת פרשת פרה היא מן התורה (כדעת השלחן ערוך) או מדברי חכמים. הכרעת רוב הפוסקים היא שקריאה זו היא מדרבנן, ועל כן נשים פטורות משמיעתה, בנוסף לטעם שנשים אינן בכלל חובות הטהרה של הציבור.

אולם כיוון שיש דעות שחייב קריאת פרשה זו היא מן התורה, ראוי שהקורא יכוון להוציא את השומעים ידי חובתם וכן יתכוונו כל השומעים. ועל נכון להודיע לציבור שיכוונו לכך, וכן לבקש מן העולה לתורה שיכוון להוציא את הציבור ידי חובה גם בברכותיו, כפי שעשינו בקריאת פרשת "זכור". על מנת לצאת ידי חובה יש להקשיב לקריאתו של בעל הקורא ולא לקרוא בעצמו בקול מתוך החומש.

כן יש להימנע ככל האפשר מלערוך קידוש או לאכול אכילה של קבע קודם קריאת מפטיר זה, כדין כל המצוות שמן התורה שאין לאכול לפניהן.

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שוא"ת

עם הרב חיים אידלס

האם מותר להכין ציצית בלילה?

שאלה |

תשובה |

סיבת השאלה היא משום ש"לילה לאו זמן ציצית", כי כתוב "וראיתם אותו" - בזמן ראייה חייב בציצית. אולם גדולי הפוסקים האריכו שאין מניעה להטיל ציצית בלילה, כן כתבו מרן הפמ"ג (סי' יח) והקפ"ח. ויש על כך אריכות בשו"ת משולם איגרא (או"ח סי' ב) ובשו"ת מהרש"ג (ח"ב סי' עד). וכמו שכתב המהרש"ם בדעת תורה שהרי מותר גם לכתוב תפילין בלילה, על אף שמלשון הפמ"ג משמע שזה רק בדיעבד, אולם כתב הגר"ח זוננפלד (שלמת חיים ח"ג סי' יח) שמותר לעשות כן גם לכתחילה.

האם אדם המאושפז מחמת דכאון פטור מתפילין?

שאלה |

תשובה |

לשיטת מרן השו"ע (או"ח כח א) כל הפטור מתפילין הוא רק בקלות ראש, ולכן המדוכא מחויב להניח תפילין אפילו שמר לו וקשה לו. אבל לדעת מרן הרמ"א (או"ח לח א-ב) הוא פטור משום שאינו ביישוב הדעת, והוא מצטער וחולה - ולכן פטור לחלוטין. אז היינו אומרים שבעצם השאלה היא האם הוא ספרדי או אשכנזי. אבל אין הדבר נכון, כי כפי שכותב בעל ערוך השלחן (לד יד) לא שמענו מעולם על פטור מתפילין למצטער. וגם מרן המשנה ברורה (סי' לח) כתב שהוא צריך ליישב דעתו מעט ולהניח תפילין. לכן הלכה למעשה הוא מחויב בתפילין, ויש לעזור לו כדי שיהיה לו רגע שמח עם הארה ואז יניח.

